

AIKUINEN SOITON HARRASTAJANA

LAHDEN AMMATTIKORKEAKOULU

Musiikin koulutusohjelma

Instrumenttiopetus

Opinnäytetyö

Kevät 2007

Minna Autioaho

Lahden ammattikorkeakoulu
Musiikin koulutusohjelma

AUTIOAHO, MINNA: Aikuinen soiton harrastajana

Instrumenttiopetuksen opinnäytetyö, 38 sivua

Kevät 2007

TIIVISTELMÄ

Tämä opinnäytetyö käsittelee aikuisten soiton harrastamista. Aikuiset ovat oppijoina ja harrastajina erilaisia kuin lapset. Tässä työssä selvitetään, mitä erityispiirteitä aikuisten harrastamisesta löytyy ja kuinka aikuiset itse kokevat oman soittoharrastuksensa.

Teoriaosassa käsitellään soittamista harrastuksena, motivaatiota ja tavoitteita. Soittoharrastukselle tyypillisiä piirteitä ovat elämyksellisyys, suunnitelmallisuus ja sitoutuminen. Myös lahjakkuuden merkitystä harrastamisessa selvitetään. Toisessa luvussa käsitellään aikuisia oppijoina ja soiton harrastajina sekä pohditaan musiikillisen minäkäsityksen vaikutusta soittoharrastukseen. Työn lopussa pohditaan vielä käsiteltyjä teemoja omien kokemusten kautta.

Opinnäytetyö toteutettiin haastattelemalla kolmea eri-ikäistä aikuista soitonharrastajaa. Haastattelussa selvitettiin mikä sai heidät aloittamaan soittoharrastuksen, mikä merkitys soittamisella on heille itselleen ja onko olemassa yhteisiä tekijöitä aikuisharrastajien motivaatiolle ja tavoitteille.

Haastattelun tulosten perusteella voidaan todeta, että aikuisten suurin motivaation lähde löytyy musiikista itsestään ja sen tuomasta rentoutumisesta ja hyvästä olost. Soittaminen koettiin osaksi omaa persoonallisuutta ja sen rooli tunteiden ilmentämiskanavana oli merkityksellinen. Halu soittaa ja ilmaista itseään musiikin avulla olikin tärkein syy hakeutua soittoharrastuksen pariin. Aikuisten itseohjautuvuus harrastuksen aloittamisessa, harjoittelussa, soittimen ja kappaleiden valinnassa tekevät heistä erilaisia harrastajia kuin lapset.

Avainsanat: harrastukset, musiikki, soittaminen, aikuiset, aikuiskasvatus

Lahti Polytechnic
Faculty of Music

AUTIOAHO, MINNA: An adult as a music devotee

Research of instrument teaching, 38 pages

Spring 2007

ABSTRACT

This research deals with the adults interest in music. The adults are different than children as the students and devotees. The aim of this research is to clarify, what is characteristic in adults interest in music and how do they feel about their hobby.

The aim of theory is to handle the playing as a hobby, motivation and goals. There are some characteristics which are typical for the music hobbies. These are emotional responses, methodical planning, commitment and meaning of talents. The aim of the second paragraph is to deal with the adults as the students and music devotees and to clarify the impact of musical self-concept on music hobbies. In the end of this research these themes are handled by own experiences.

This reseach was carried out by interviewing three adult music devotees in different age groups. The goal of the interview was to find out what makes them to start a music hobby, what is the meaning of the playing for themselves and are there the general factors in adults motivation and goals.

The results showed that the biggest source of adults motivation is music itself and the relaxation and good feeling which it brings about. The playing had become the part of their own personality and its role as a way of expressing their feelings was significant. The main reason to start taking music lessons was the desire to play and express their own feelings. Adults self-directivity in starting the music hobby, practicing, choosing the instrument and pieces makes them different as the devotees compared to children.

Key words: Interests, music, playing, adults, adult education

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	4
2	MUSIIKKI HARRASTUKSENA	7
	2.1 Harrastaminen ja harrastuneisuus	7
	2.2 Soittoharrastuksen erityispiirteitä	8
	2.2.1 Elämyksellisyys	8
	2.2.2 Suunnitelmallisuus	9
	2.2.3 Sitoutuminen	9
	2.2.4 Lahjakkuuden merkitys	10
	2.3 Motivaatio ja tavoitteet	11
3	MUSIIKKI AIKUISTEN ELÄMÄSSÄ	14
	3.1 Aikuinen oppijana	14
	3.2 Aikuinen soitonharrastajana	15
	3.3 Musiikillinen minäkäsitys	16
	3.4 Musiikin merkitys aikuiselle	17
4	TUTKIMUSPROSESSI	20
	4.1 Tutkimusmenetelmä	20
	4.2 Tutkimusongelmat	21
	4.3 Haastattelutilanne ja haastateltava	22
5	TULOKSET	
	5.1 Aineiston analyysi	24
	5.2 Yhteenvedo haastatteluista	29
6	POHDINTA	31
	LÄHTEET	36

1 JOHDANTO

Sain ensimmäisen aikuisoppilaani vuonna 1999, ollessani vastavalmistuneena pianonsoitonopettajana töissä Lopen kansalaisopistossa. Itse asiassa heitä tuli kerralla kaksin kappalein. Olin ehkä hiukan yllättynyt tästä, koska miettiessäni Konservatorion pedagogiikkatunteja, en muistanut siellä kertaakaan puhuttavan aikuisoppilaista. Tai sitten olin nukkunut niillä tunneilla. Päätin kuitenkin vastavalmistuneen innolla selvittää tästäkin haasteesta. Tunsin oloni alussa aika epävarmaksi, koska en oikein tiennyt kuinka alkaisin heitä opettaa: saman lailla kuin lapsia, vai jollain muulla tavalla. Luulen, että taktiikkani oli kuitenkin ihan kelvollinen, sillä aloitin ensin keskustelemalla ja kyselemällä heidän tavoitteistaan ja toiveistaan. Muistan, että molempien kanssa syntyi lopulta hyvä ja luonteva suhde, mistä olen iloinen. Mitä opettamiseen tulee, myönnän olleeni aina välillä hiukan hakoteillä, mutta olin kuitenkin alkanut ymmärtää aikuisten oppilaiden erilaisuuden verrattuna lapsiin. Tämän kokemuksen jälkeen minulla onkin ollut aikuisia oppilainani ihan säännöllisesti joka vuosi.

Mielestäni on rikkaus saada opettaa sekä lapsia, että aikuisia. Aikuisoppilaiden rakkaus musiikkiin ja valtava halu oppia soittamaan iästä huolimatta innosti minua tutkimaan asiaa hieman tarkemmin heidän kannaltaan. Tässä tutkimuksessa haluankin selvittää, mikä saa aikuisen aloittamaan soittoharrastuksen ja mitä soittaminen ylittää heille merkitsee. Itselläni ei ole kokemusta aikuisena soitonharrastajana olemisesta, sillä aloitin pianonsoiton jo 5-vuotiaana, sen johtaessa lopulta ammattiopintoihin. Uskoisin kuitenkin pystyväni ymmärtämään myös aikuisia soitonharrastajia nimenomaan huomaamalla sen eron, mikä heidän harrastamiselleen on tyypillistä verrattuna omiin kokemuksiini.

Aikuisten soittoharrastusta ei myöskään ole tutkittu kovin paljon. Metsämuuronen (1995) ja Juvonen (2000) ovat tutkineet harrastamista yleensä, kun taas Kososen (2001) ja Tuovilan (2003) tutkimuksissa käsitellään soiton harrastamista lasten ja nuorten näkökulmasta. Nummisen (2005) tutkimus käsittelee jonkin verran aikuisten musiikin harrastamista, keskittyen kuitenkin pääasiassa

laulutaidottomuuteen ja laulamiseen. Mielestäni aihe on kuitenkin sen verran tärkeä ja mielenkiintoinen, että uskoisin sen olevan tarkemmankin tutkimisen arvoinen.

Tutkimuskysymykseni ovat:

1. Mikä saa aikuisen aloittamaan soittoharrastuksen?
2. Mikä merkitys soittamisella on aikuiselle itselleen?
3. Onko olemassa yhteisiä tekijöitä aikuisharrastajien motivaatiolle ja tavoitteille?
4. Mitä erityispiirteitä aikuisten soiton harrastaminen pitää sisällään?

Haluan tietysti myös kehittää itseäni soitonopettajana. Selvittämällä aikuisharrastajia motivoivia tekijöitä ja heidän tavoitteitaan, uskoisin pystyväni paremmin vastaamaan heidän tarpeisiinsa ja olemaan heille parempi opettaja. Aikuiset ovat oppijoina erilaisia kuin lapset ja mielestäni opettajan työssä onkin tärkeää tuntea kummankin ryhmän erityispiirteet, ja suunnitella opetuksensa sen pohjalta. Mielestäni tämä on tärkeää, koska aikuisten harrastajien määrä on lisääntynyt vuosi vuodelta. Nykyään varmasti miltei jokainen soitonopettaja saa jossain vaiheessa opetettavakseen aikuisen oppilaan. Tähän tosiasiaan olisikin mielestäni varauduttava jo opiskeluvaiheessa ja opintoihin tulisi liittää mukaan näkökulmia myös aikuisten opettamisesta.

Minua kiinnosti myös, kuinka yhtenäisen joukon aikuiset soitonharrastajat ylipäätään muodostavat. Onko olemassa joitain yhteisiä piirteitä aikuisten harrastamisessa, vai ovatko he vain epämääräinen joukko ihmisiä, joilla sattuu olemaan sama harrastus?

Päätin selvittää aikuisharrastajien kokemuksia haastattelemalla kolmea aikuista harrastajaa. Tein haastattelut ennalta miettimäni teemarungon pohjalta, varsinaisen haastattelutilanteen ollessa melko vapaamuotoinen ja haastateltavien kokemuksille tilaa antava.

Seuraavassa luvussa käsittelem musiikkia harrastuksena sekä motivaatiota ja tavoitteita. Kolmas luku kertoo aikuisista oppijoina ja soitonharrastajina, sekä valottaa hieman musiikillisen minäkäsityksen termiä ja sen vaikutusta soittoharrastukseen. Neljäs ja viides luku sisältävät varsinaisen haastattelun ja sen analyysin päättyen vielä yhteenvetoon haastatteluista. Viimeisessä luvussa pohdin, kuinka haastattelun tulokset vastasivat aikaisempaa käsitystäni aikuisista soitonharrastajista.

2 MUSIIKKI HARRASTUKSENA

2.1 Harrastaminen ja harrastuneisuus

Harrastaminen on vapaaehtoista toimintaa, jonka tarkoituksena on tuottaa mielihyvää ja positiivisia kokemuksia. Toisin sanoen se tuo sisältöä ja vaihtelua ihmisten elämään. Juvosen (2000, 37) mukaan harrastuksista saa ikään kuin voimaa voittaa jokapäiväiset arkielämän vastoinkäymiset. Sana *harrastus* on mitä ilmeisimmin syntynyt sanasta *harras*, joka tarkoittaa sydämestään ja sisimmästään johonkin antautunutta, innokasta ja uutteraa (Nykysuomen sanakirja, 1996). Harrastukseen sanana liittyy siis innokkuus, antaumuksellisuus ja harras halu tehdä jotakin.

Harrastaminen on toimintaa, joka vaatii mielenkiintoa ja antautumista kyseistä asiaa kohtaan. Riittävän mielenkiintoinen tekeminen luo motivaatiota ja saa aikaan sitoutumista harrastettavaan asiaan. Harrastamiselle on myös tyypillistä se, että kun harrastus saa voimakkaan merkityksen ihmisen elämässä, se alkaa muuttua koko persoonallisuutta ja toimintaa leimaavaksi ja ohjaavaksi elementiksi (Juvonen 2000, 37). Harrastaminen on myös luonteeltaan positiivissävyistä. Tunteiden, joita harrastaja kokee, täytyy olla pääasiassa myönteisiä, jotta harrastaja saisi harrastuksestaan tyydytystä tarpeilleen (Metsämuuronen 1995, 22.)

Harrastuneisuus on harrastamista laajempi käsite. Se käsittää kiinnostuksen laajoihin kokonaisuuksiin kuten esimerkiksi musiikkiin yleensä. Harrastuksen syntymisen taustalla on usein juuri harrastuneisuus, ja vasta myöhemmin toimintakohteeksi löytyy jokin tietty laji kuten esimerkiksi pianonsoitto. Toiminta saattaa tapahtua myös toisinkin päin, jolloin tietyn lajin harrastaminen johtaa laajempaan harrastuneisuuteen (Juvonen 2000, 41.) Harrastuneisuus ei vaadi välttämättä aktiivista osallistumista harrastustoimintaan, vaan se voi olla yleistä kiinnostusta johonkin asiaan, jopa siinä määrin, ettei ihminen itse koe edes harrastavansa kyseistä asiaa (Metsämuuronen 1995, 37).

2.2 Soittoharrastuksen erityispiirteitä

Soittoharrastus täyttää varsin hyvin kaikki edellä mainitut harrastamisen kriteerit. Se tuo parhaimmillaan mielihyvää ja sisältöä ihmisten elämään. Musiikista muodostuu usein myös tärkeä osa harrastajansa persoonaa. Soiton harrastamiseen liittyy kuitenkin mielestäni vielä muutama tekijä, jotka tekevät siitä aivan erityislaatuisen harrastuksen. Seuraavassa kerron hieman tarkemmin näistä soittoharrastukselle ominaisista piirteistä.

2.2.1 Elämyksellisyys

Musiikkiin liittyy hyvin olennaisesti voimakas emotionaalinen tekijä, elämyksellisyys. Soittaminen koetaan usein hyvin tärkeänä ja henkilökohtaisenakin asiana, koska sitä kautta voidaan purkaa omia sisimpiä tunteitaan. Lehtonen (1993, 19) kertoo kuinka soittaessa yksilön ”sisäinen” ja ”todellisempi” kokemusmaailma ”ulkoistetaan” musiikin muodossa todellisuudeksi. Juvonen (2000, 35) toteaa, että musiikin voima ja teho perustuu siihen, että se voi välittää sellaisia emotionaalisia merkityksiä, joihin kieli ei pysty. Musiikki voi ikään kuin liittää sisäisen ja ulkoisen maailmamme yhteen. Musiikki mielletään yleensä havaittavaksi fyysiseksi ja sosiaaliseksi toiminnaksi, jonka tuloksena on ihmisen tai instrumentin tuottamaa musiikkia. Kuitenkin se edustaa yhtä paljon myös sisäistä, ajatuksia, tunteita ja erilaisia mielle yhtymiä herättävää käsitteellistä maailmaa, jonka kokeminen edellyttää paitsi aistihavaintoa, myös inhimillistä tulkintaa (Juvonen 2000, 36.)

Kososen (2001, 78) mukaan soittamisessa tärkeää on itse toiminnan lisäksi myös sen tuotos, eli soiva musiikki. Musiikki vaikuttaa syvällä sisimmässämme ja sen tuomaa hyvää oloa ja elämyksiä on vaikea sanoin kuvata. Oman vivahteensa soittamiseen tuo myös se, onko soittaja yksin, soittaako hän yhdessä muiden kanssa tai onko soittamisella kuulijoita. Csikszentmihalyin (1990) mukaan erityisesti mieliharrastuksen yhteyteen liittyy usein flow-kokemuksia, jolloin harrastaja tuntee, että hän nauttii siitä mitä on tekemässä, eikä hän haluaakaan tehdä muuta. Kosonen kuvaa myös tätä soittamisen optimikokemusta, flow-

kokemusta, elämyksenä, jossa musiikki ikään kuin virtaa soittajan kautta ulos ja ajan- ja paikantaju hämärtyy.

2.2.2 Suunnitelmallisuus

Soittoharrastukseen, kuten myös moniin muihinkin harrastuksiin liittyy usein jonkinlainen suunnitelmallisuus. Musiikkiopistoissa on opetussuunnitelmat, joiden mukaan harrastuksen pitäisi edetä. Opetushallitus on vahvistanut taiteen perusopetuksen laajan- ja yleisen oppimäärän opetussuunnitelmien perusteet, joiden perusteella musiikkioppilaitokset ovat laatineet suunnitelmansa. (Opetushallitus 2002). Suunnitelmat voivat silti kuitenkin vaihdella opetusta antavien tahojen välillä.

Suunnitelmallisuus voi johtaa siihen, että harrastuksiin yleisesti liittyvä vapaaehtoisuus muuttuukin jostain ulkoapäin ohjatuksi toiminnaksi (Juvonen 2000, 38.) Tästä esimerkkinä ovat muun muassa kurssitukinnot, joita musiikkiopistoissa täytyy suorittaa, halusi tai ei. Parhaassa tapauksessa tämä suunnitelmallisuus motivoi harjoittelemaan ja tuo harrastukseen tarvittavaa haastetta, mutta se voi tietysti johtaa myös päinvastaiseen tulokseen. Lisäksi musiikinopiskeluun liittyy usein tietoinen tai tiedostamaton pyrkimys tulla alan ammattilaiseksi. Jo lapsesta lähtien opetus tähtää siihen, että mahdollisimman monista harrastajista tulisi ammattimuusikoita. Todellisuudessa kuitenkin vain noin 2 % päätyy sinne saakka. Jos taas harrastajalle riittää omaksi iloksi tapahtuvan soittamisen tuottama mielihyvä, tulee harrastustoimintaan enemmän vapautta ja sen terapeuttinen luonne korostuu tavoitteellisuuden jäädessä selkeästi taka-alalle (Metsämuuronen 1995, 17.)

2.2.3 Sitoutuminen

Soittoharrastus vaatii myös sitoutumista. Soittotaitoa ei opita hetkessä, joten sen saavuttamiseksi on sitouduttava soiton opiskeluun. Psykologisessa mielessä sitoutumisella tarkoitetaan emotionaalista kiinnittymistä harrastettavaan asiaan.

Kuusinen (1995, 217) käyttää asiasta termiä *itsen investoiminen*. Kurkela (1997, 44) taas toteaa sitoutumisen olevan tietyllä tavalla asian ottamista todesta ja siihen eläytymistä. Sitoutuminen osoittaa, mikä ihmiselle on tärkeää.

Juvosen (2000, 39) mukaan harrastuksiin sitoutuminen voidaan jakaa sisäiseen ja ulkoiseen sitoutumiseen. Ulkoinen sitoutuminen tarkoittaa esim. ajankäyttöä ja taloudellisia investointeja, kun taas sisäinen sitoutuminen kuvastaa enemmänkin yksilön tavoitteita, arvoja ja motivaatiota. Sitoutumisen jatkuttua riittävän kauan, muodostuu harrastuksesta usein osa ihmisen persoonallisuutta ja identiteettiä. Sitoutumista vahvistavat myös harrastuksesta saadut myönteiset kokemukset. Varsinkin lasten kohdalla soittoharrastuksen alkuvaiheessa saattaa olla niin, että vanhemmat ovatkin se enemmän sitoutunut osapuoli, mutta myönteisten kokemusten myötä lapsen sitoutuminen soittamiseen kasvaa (Metsämuuronen 1995, 92).

2.2.4 Lahjakkuuden merkitys

Lahjakkuus liitetään usein yhteen soittoharrastuksen kanssa. On tietysti totta, että ihmiset usein hakeutuvat harrastamaan jotain sellaista, mihin kokevat heillä olevan taipumusta. Voi kysyä, vaatiiko soiton harrastaminen lahjakkuutta, tai mitä ylipäätään on musikaalinen lahjakkuus? Musikaalisuuden määritelmiä on paljon, mutta useimmat määritelmät ovat tavalla tai toisella epäloogisia tai ristiriitaisia (Karma 1986, 43). Musikaalisuus on hyvin laaja käsite, joka on sidoksissa myös ihmisen persoonallisuuteen ja käsitykset siitä voivat vaihdella paljonkin.

Ongelmana on myös musiikillisen lahjakkuuden mittaamisen vaikeus. Jos musikaalisuus olisi vain summa tiettyjä kykyjä, ne voitaisiin helposti mitata erilaisilla testeillä, mutta koska siihen liittyy myös paljon tunteisiin liittyviä psyykkisiä ominaisuuksia, niitä on vaikea erotella toisistaan (Karma 1986, 46). Metsämuuronen (1995, 65) mukaan ihmisen harrastaessa sellaista asiaa, johon hänellä on lahjakkuutta, on todennäköistä, että hän saa siitä myönteisiä kokemuksia ja mielihyvää, kun taas vähemmän lahjakas turhautuu helpommin ja saa kielteisiä kokemuksia.

Myös ympäristötekijät vaikuttavat lahjakkuuden ilmenemiseen. Persoonallisuuden piirteet tai esimerkiksi ihmisen henkinen tasapaino vaikuttavat ratkaisevasti siihen, pääseekö lahjakkuus esiin (Uusikylä 2002, 213.) Gagnen (1993) mukaan lahjakkuus on valikoima sellaisia taipumuksia, joiden alalla toiminta on luontevaa ja helppoa. Erityislahjakkuus merkitsee puolestaan harjoiteltuja kykyjä ja taitoja, joiden kehittymisessä ympäristöllä on tärkeä merkitys. Gagne erottaa siis toisistaan taipumukset (giftedness) ja niiden kehittymisen erityislahjakkuudeksi (talent). Tämä kehittyminen tapahtuu harjoittelemisen avulla, joka on pitkä prosessi.

Jokapäiväisessä puheessa ihmiset jaetaan usein musikaalisiin ja epämusikaalisiin. Tämä käsitys on kuitenkin vähän arveluttava. Havannon (2003) mukaan toivottomia tai lahjattomia soitto-oppilaita ei ole olemassa. Taidon saavuttamiseen tarvittava työmäärä vaihtelee ihmisten välillä, mutta into, kärsivällisyys ja pitkäjännittäisyys tuovat mukanaan soittotaidon riippumatta aloitusiästä tai lahjakkuuden määrästä.

2.3 Motivaatio ja tavoitteet

Motivaatio on sisäinen tila, joka energisoi, aktivoi ja ohjaa käyttäytymistä kohti päämäärää (Metsämuuronen, 1995, 71). Motivaatio voidaan jakaa kahteen pääryhmään: sisäiseen ja ulkoiseen motivaatioon. *Sisäisesti* motivoitunut opiskelija on kiinnostunut ensisijaisesti opiskeltavasta asiasta, kun taas *ulkoisesti motivoitunut* opiskelun avulla saatavista muista palkkioista. Joissain yksinkertaisissa ja lyhytkestoisissa oppimistehtävissä ulkoisilla palkkioilla voidaan saada aikaan hyviäkin oppimistuloksia, mutta niiden vaikutus on yleensä lyhytaikaista. Sisäiset palkkiot ovat kestoiltaan pitkäaikaisempia ja henkisesti tyydyttävämpiä, ja niistä voi tulla pysyvän motivaation lähde (Anttila 2004, 75-76.)

Madsen (1983, 161) puhuu motiiveista tarpeina. Hän jakaa tarpeet orgaanisiin tarpeisiin (muun muassa nälkä, jano ja sukupuolitarpeet), tunneperäisiin tarpeisiin (turvallisuus ja taistelutarve), sosiaalisiin tarpeisiin (kontaktien-, vallan-, ja

suoritustarve) sekä toimintatarpeisiin (elämysten-, liikkumisen-, henkisen aktiviteetin-, tunneperäisen aktiviteetintarve ja luomishalu). Tärkeimpinä pidetään orgaanisia tarpeita, sitten tunneperäisiä- ja sosiaalisia tarpeita ja vähiten tärkeiksi katsotaan toimintatarpeet. Madsenin motiiviluokitus perustuu ihmisen aivofysiologisten ominaisuuksien ja tiettyjen motiivien yhteyteen.

Kun puhutaan soitonharrastajien motivaatiosta, suurin motivoiva tekijä löytyy usein musiikista itsestään ja sen tuottamista emootioista ja kokemuksista (Metsämuuronen 1995, 45). Musiikilla on suuri vaikutus tunteisiimme tavalla, jota on vaikea sanoin kuvata. Sen avulla pääsemme ikään kuin lähemmäksi sisimpiä tunteitamme ja ajatuksiamme. Soittaminen koetaan usein hyvin tärkeäksi ja henkilökohtaiseksi asiaksi, koska sen kautta pystymme myös ilmaisemaan tunteitamme ja purkamaan pahaa oloamme. Tämä on varmasti monille yksi soittoharrastuksen tärkeimmistä motiiveista. Metsämuuronen (1995, 45) mukaan musiikin harrastamisen taustalta löytyy usein myös sosiaalisia- ja toimintamotiiveja.

Lisäksi harrastajan motivaatio tuntuisi olevan eriluonteista kuin esimerkiksi soiton ammattiopiskelijan motivaatio. Silloin kun opiskelee musiikkia tavoitteena ammattiin valmistuminen, siihen suhtautuu varmasti vakavammin, kuin harrastaja harrastukseensa. Vaikka soittaminen itsessään olisikin se tärkein asia, hyvät arvosanat ja tutkintosuoritukset tulevat näkymään todistuksessa ja ovat tavoiteltavia. Toki harrastajallekin hyvät arvosanat voivat olla tärkeitä, etenkin lapsilla ja nuorilla, jotka saattavat kokea opiskelun musiikkiopistoissa kovin kilpailuhenkisenä (Tuovila 2003, 230). Jo pelkästään aikuisten soitonharrastajien sijoittuminen avoimille osastoille tai yksityisiin musiikkikouluihin, musiikkiopistojen ”suoritusputkien” ulkopuolelle, vähentää harrastamisen suorituskeskeisyyttä. Paineet pysyä muiden tahdissa ovat varmasti pienempiä, kuin lapsilla, jotka vertailevat itseään jatkuvasti muihin samanikäisiin.

Anttila (2004, 80) puhuu tavoiteorientaatioista, jotka voidaan jakaa kolmeen eri ryhmään. *Tehtäväorientaatio*ssa oppija kokee tehtävän mielekkäänä ja haastavana ja tärkeintä on itse tehtävä ja sen sisältö, eivät ulkoiset palkkiot.

Suoritusorientoitunut oppija sen sijaan tavoittelee sosiaalista hyväksyntää ja

haluaa todistaa omaa kyvykkyyttään suorituksillaan. *Defensiivisessä orientaatiossa* tavoitteena on välttää tietojen ja taitojen puutteiden esiin tulo. Kun kyseessä on harrastustoiminta ja nimenomaan aikuisten ihmisten vapaaehtoinen harrastaminen, pääpaino on varmasti tehtäväorientaatiossa. Harrastushan on aina jotain, mikä on lähellä sydäntä, joten sen tekeminen itsessään on tärkeintä. Kurkela (1997, 346) kirjoittaa, että musiikkiin liittyvä tyydytys tulee musiikista itsestään. Jos lapsi harrastaa soittamista vain vanhempien mieliksi, tyydytys ei tule silloin musiikista, vaan vanhempien kiitoksesta, jolloin harrastuksen arvo on vain välineellistä. Jotta soittamisesta tulisi sisäisesti motivoiva, itseohjautuva harrastus, halun soittaa on lähdettävä sisältäpäin.

Musiikinopiskelun kiinnostavuuteen liittyy myös musiikillisen taidon arvo taitona, kykynä tehdä jotain merkityksellistä (Anttila 2004, 77). Tunne siitä, että pystyy suoriutumaan vaikeasta tehtävästä tuo tyydytystä, varmuutta ja vahvistaa itsetuntoa. Kosonen (2001, 82) toteaa ns. flow-kokemusten olevan musiikillista ilmaisua soittajassa parhaimmillaan. Musiikin tekemiseen ikään kuin uppoaa ja ajan- ja paikantaju häviää. Nämä optimaaliset soittamiskokemukset ovat juuri niitä parhaita musiikkikokemuksia, jotka luovat motivaatiota edelleen kohti uusia haasteita.

3 MUSIIKKI AIKUISTEN ELÄMÄSSÄ

3.1 Aikuinen oppijana

Aikuisella tarkoitetaan henkilöä, joka on vähintään 25-vuotias tai jo vakiintuneesti työelämässä toiminut. Termi *aikuinen* viittaa myös sekä työelämässä toimivaan aikuisväestöön että työvoiman ulkopuolella olevaan vähintään 25-vuotiaaseen väestöön, mukaan luettuna eläkeläiset (Kumpulainen, 2004, 18).

Andragogiikka tutkii aikuisten oppimista ja siinä käytettäviä menetelmiä, kun taas pedagogiikka liittyy lasten oppimiseen. Näiden erottelu toisistaan korostaa aikuisten opettamisen ja oppimisen omanlaisuutta. Knowlesin (1970) kehittämän andragogiikan perusolettamuksena onkin, että aikuinen on oppijana erilainen kuin lapsi. Aikuinen on itseohjautuva ja hänen elämäkokemuksensa on tärkeä tekijä oppimisessa. Knowles (1970) määrittelee itseohjautuvuuden oppimisprosessiksi, jossa oppija tekee aloitteen oppimistarpeiden havaitsemisessa, oppimistavoitteiden määrittelyssä, materiaalien hankkimisessa, oppimisstrategioiden valinnassa sekä oppimistulosten arvioinnissa. Itseohjautuva oppiminen ei kuitenkaan tarkoita jättäytymistä kokonaan sosiaalisen vuorovaikutuksen ulkopuolelle. Sosiaaliset tekijät vain lisäävät opiskelun mielekkyyttä.

Koron (1993, 65-66) mukaan nostamalla juuri oppiminen opettamista tärkeämmäksi, halutaan korostaa itseohjautuvuuden roolia ja oppijan vastuuta oppimisestaan. Opettajan rooli onkin aikuisten opettajana enemmän tasavertainen ohjaaja, jonka tärkeimpiä ominaisuuksia ovat ihmissuhdetaidot ja oikeanlainen persoonallisuus (Pirinen, 2004, 25-26). Pirisen (2004, 30) mukaan opettajien lähestymistavat opettamiseen voidaan jakaa kahteen luokkaan: opettajakeskeiseen ja opiskelijakeskeiseen. Opettajakeskeisen lähestymistavan lähtökohtana on opettajan oma näkemys opetettavasta alasta. Opiskelijakeskeinen lähestymistapa taas viittaa opetustapaan, jossa painotetaan opiskelijan näkökulmaa, opettamisen ollessa lähinnä oppimisen ohjaamista.

Oppiminen on elinikäinen tapahtuma. Se ei tarkoita sitä, että koko ajan pitäisi opiskella tietoisesti jotain. Opimme jatkuvasti huomaamattamme asioita, emmekä täysin pysty palauttamaan mieliimme, miten jonkin tiedon tai taidon opimme. Jotkut oppimiskokemuksemme taas muistamme varsin hyvin onnistumisineen ja epäonnistumisineen. Aikuiset ovat oppijoina erilaisia kuin lapset. Oppiminen sinänsä noudattaa melko samaa kaavaa lasten ja aikuisten kohdalla, mutta ihmisen fyysiset, psykologiset ja sosiaaliset tekijät tekevät aikuisten oppimisesta erilaista. Fyysisiä tekijöitä ovat ihmisen muisti ja aistit, psykologisia taas ovat asenteet ja opiskelutaitojen mahdollinen ruostuminen. Vastaavasti sosiaalisina tekijöinä pidetään ihmisen roolia elämässä ja esimerkiksi sitä, kuinka paljon häneltä jää aikaa opiskeluun. Nämä yhdessä muodostavat ns. aikuisopiskelijan ominaisuudet (Pirinen, 2004, 22.) Nämä ominaisuudet voivat vaihdella paljon myös aikuisten kesken, joten voidaan sanoa, että aikuiset ovat melko moninainen joukko oppijoita.

Oppimisessa voimme hyödyntää aikaisempia kokemuksiamme ja toimintamallejamme. Aikuisoppijan etuja ovatkin juuri elämäkokemus ja sen mukanaan tuomat näkemykset ja tulkintamahdollisuudet (Paane-Tiainen, 2000, 11). Aiemmin opituista toimintamalleista voi olla myös haittaa, koska opiskellessamme uutta joudumme usein samalla muuttamaan toimintatapojamme, eikä vuosien varrella sisäistyneitä käyttäytymismalleja ole mahdollista muuttaa hetkessä. Oppiminenhan on aina muuttamista. Muutosvastarinta on ikään kuin vastavoima muutosta vastaan. Se voi ilmetä tietoisesti tai tiedostamattomasti tunteina, asenteina, impulsseina tai käytännön toimina oppimista vastaan. Oppimisen esteitä voivat olla myös fyysiset sairaudet tai vammat sekä lukemisen, kirjoittamisen tai hahmottamisen vaikeus. Kun tiedostaa ja tunnistaa, mikä jarruttaa, voi edistää omaa oppimistaan (Oppimisen opas, 4.)

3.2 Aikuinen soitonharrastajana

Soittaminen mielletään usein lasten ja nuorten harrastukseksi. Musiikkikoulujen ja -opistojen toiminta onkin suunnattu pääasiallisesti heille. Juvosen (2000, 39) mukaan lasten ja nuorten soittoharrastukselle on tyypillistä tietoinen tai

tiedostamaton ammattilaisuuteen tähtääminen. Tämän päämäärän puuttuminen tekee aikuisten harrastamisesta erilaista. Aikuiset harrastajat sijoittuvatkin siten musiikkiopistojen avoimille osastoille, kansalaisopistoihin tai yksityisiin kouluihin, joissa opiskelu on tässä mielessä vapaampaa. Metsämuuronen (1995, 17) toteaa omaksi iloksi tapahtuvan soittamisen tuovan harrastukseen lisää vapauden tuntua ja terapeutista luonnetta, mikä onkin varmasti monille aikuisille harrastamisessa tärkeintä.

Aikuisten soiton harrastamisessa, kuten myös oppimisessa yleensäkin korostuu itsenäisyys ja oma-aloitteisuus. Aikuisilla on kykyä ohjata omaa oppimistaan ja harjoitteluaan ihan eri tavalla kuin lapsilla. Tässä täytyy kuitenkin ottaa huomioon, että aikuiset harrastajat voivat olla musiikkitiedoissaan ja taidoissaan hyvinkin eri vaiheissa. Ei voida olettaa kaikkien aikuisten olevan kykeneviä itseohjautuvuuteen samalla tavoin. Osa aikuisista on käynyt kouluja esimerkiksi sellaisina aikoina, jolloin kouluissa on käytetty hyvin opettajakeskeisiä opetusmenetelmiä. Yksilöllisten tarpeiden huomioon ottaminen onkin opetusta suunniteltaessa tärkeää (Pirinen 2004, 26.)

Tutkimusten mukaan aikuisten fyysiset kyvyt alenevat ikääntymisen myötä. Ikääntyessä aistit heikkenevät, voimat vähenevät, reaktioaika pitenee ja yleinen energiataso laskee (Pirinen 2004, 23). Soittoharrastuksessa eniten haittaa aiheuttavat varmasti muistin heikkeneminen sekä reaktioiden hidastuminen. Tosin Pirisen mukaan fysiologiset ja aistien muutokset alkavat yleensä haitata selvästi opiskelua vasta eläkeiässä, eli yli 60-vuotiaana. Lisäksi iän vaikutus tietojen omaksumiskykyyn on vähäisempi kuin iän vaikutus motorisiin kykyihin. Virikkeiden määrä ja säännöllisyys mahdollistavat kuitenkin näiden ominaisuuksien kunnossa pysymisen pidempään.

3.3 Musiikillinen minäkäsitys

Musiikillinen minäkäsitys tarkoittaa ihmisen käsitystä itsestään suhteessa musiikkiin. Jos ihmisen musiikillinen minäkäsitys on myönteinen, oma musikaalisuus koetaan riittäväksi musiikin harrastamiseen ja siitä nauttimiseen. Kielteisen musiikillisen minäkäsityksen omaava henkilö taas kokee helposti

itsensä kelpaamattomaksi tai huonoksi toimimaan musiikillisissa vuorovaikutustilanteissa. Musiikillinen minäkäsitys voidaan myös jakaa eri osa-alueisiin, ja käsitys voi vaihdella näiden alueiden kesken myönteisestä kielteiseen. (Tereska, 2003, 110.) Ihmisellä voi esimerkiksi olla myönteinen käsitys itsestään soittajana, mutta laulajana hän kokeekin olevansa huono ja kelpaamaton.

Musiikillinen minäkäsitys alkaa muodostua jo lapsena. Tereskan (2003, 113) mukaan kotien musiikinarvostus on selkeästi yhteydessä lasten musiikilliseen minäkäsitykseen. Kaikkein positiivisin vaikutus lasten musiikilliseen minäkäsitykseen tuntui olevan sillä, jos kodissa laulettiin paljon. Myös perheen muilla taide- ja kulttuuriharrastuksilla todettiin olevan vaikutusta. Tutkimuksen mukaan myös koulun musiikinopetus ja siinä käytetyt menetöt vaikuttavat jossain määrin lasten ja myöhemmin myös aikuisten musiikilliseen minäkäsitykseen. Vielä muutama vuosikymmen sitten käytössä ollut luokan edessä laulaminen ja sen arviointi ovat varmasti jättäneet jälkensä moniin, eikä välttämättä kovin positiivisella tavalla. Nummisen (2005, 58) mukaan nämä arviot laulutaidosta voivat painaa eliniäksi kielteisen leiman ihmisen suhtautumiseen musiikkia kohtaan.

Juvosen (2000, 73) mukaan musiikillinen minäkäsitys on osa ihmisen maailmankuvaa, joka muotoutuu jatkuvasti. Ihmisessä tapahtuu kehitystä ja kasvua läpi elämän. Lapsuudessa tämä muotoutuminen on tietysti voimakkainta, mutta jokaisessa elämänvaiheessa koemme asioita ja teemme valintoja, jotka muokkaavat meitä.

3.4 Musiikin merkitys aikuiselle

Soittaminen ja harrastukset yleensäkin tuovat vaihtelua arkipäivän rutiineihin. Nykypäivän kiireisessä elämänrytmissä, tarvitaan keinoja rauhoittumiseen ja arjen pyörytyksestä irtautumiseen (Juvonen 2000, 37.) Harrastaminen on aikaa itselle, jotain omaa ja merkityksellistä. Kun saa hetken keskittyä itselle tärkeään ja mielihyvää tuottavaan asiaan, jaksaa taas paremmin arkielämää.

Musiikin merkitys muotoutuu monille soittamisen ilosta ja sen tuomasta rauhoittumisesta ja hyvästä olost. Musiikki koetaan mukavaksi ja iloa tuottavaksi asiaksi, joka tarjoaa pääsyn hetkeksi sen rentouttavaan ”omaan maailmaan” (Niku 2004, 4.) Usein sanotaan, että musiikki on elämäntapa ja sitä se varmasti tällaisissa tapauksissa onkin. Musiikkia voi toki harrastaa ilman, että sillä olisi sen suurempaa merkitystä. Monet lapset ovatkin varmasti saaneet kokea tämän jouduttuaan soittoharrastuksen pariin esimerkiksi vanhempien tahdosta. Aikuisena soittoharrastuksen aloittaneet ovatkin siinä mielessä paremmassa asemassa, että kukaan ei ole valinnut sitä heille, vaan he ovat itse pitäneet musiikkia niin tärkeänä, että ovat halunneet aloittaa sen harrastamisen. Tällöin harrastaminen on omaehtoista, sen tyydyttäessä lähinnä harrastajan itsensä tarpeita (Kurkela 1997, 346.)

Musiikilla on myös tunnetusti terapeuttinen vaikutus. Musiikki toimii ikään kuin mielikuvien virittäjänä ja sen avulla voimme käsitellä jopa tiedostamattomiakin tunteitamme (Lehtonen 1993, 10). Musiikkia eivät ole vain ne äänet, joita soittaja saa ulos soittimestaan, vaan siihen kuuluvat myös ne tunteet ja kokemukset, joita soittaja soittaessaan kokee. Vaikka musiikki kuullaankin soitettuina tai laulettuina sävelinä, jokainen kokee sen eri tavoin. Sama musiikkikappale voi merkitä eri ihmisille hyvinkin eri asioita. Kurkelan (1997, 409) mukaan kuuntelija luo oman musiikkikokemuksensa ääneksi kutsuttavasta ilman värähtelystä. Äänet pelkästään ovat vain ilman värähtelyä, jolle ihminen henkisenä olentona on luonut merkityksiä. Musiikin rytmi, melodia, harmonia ja sointiväri muodostavat kokonaisvaltaisen elämyksen, jonka jokainen ymmärtää omalla tavallaan. Musiikki on myös kokemus, joka muuttaa jatkuvasti muotoaan. Sen kokemiseen vaikuttavat senhetkinen elämäntilanne, mieliala ja koko eletty elämä. Se on ikään kuin elävä taideteos, jossa kokija on itse sisällä ja voi päättää, mihin ja millaiseksi teos muuttuu. Musiikki, olipa se sitten ammatti tai harrastus, saa aikaan tavan olla olemassa (Kurkela 1997, 57).

Aikuinen ihminen tarvitsee myös haasteita elämässään. Harrastukset voivat toimia myös sellaisina ja olla jopa koulutukseen verrattavia itsensä kehittämisen välineitä. Riittävä haasteellisuus onkin hyvä keino irrottamaan ihmisen arjesta sekä työn ja perhe-elämän kuvioista (Krapu, Kulmala, Laajalahti & Vauhkala,

2003, 5.) Työn tarjoamat haasteet ovat usein aivan erilaisia tai työ ei välttämättä tarjoa niitä ollenkaan, joten musiikkiharrastus voi siten toimia hyvänä vastapainona elämässä. Harrastus voi olla ikään kuin se osa elämää, jossa voi toteuttaa itseään vapaasti omalla persoonallisella tavallaan.

4 TUTKIMUSPROSESSI

4.1 Tutkimusmenetelmä

Tutkimusmenetelmänä päätin käyttää haastattelua, joka onkin yksi laadullisen tutkimuksen päämenetelmistä. Haastattelun lajeista valitsin sopivimmaksi teemahaastattelun. Teemahaastattelussa on tyypillistä, että haastattelun aihepiirit ovat tiedossa, mutta kysymysten tarkka muoto ja järjestys puuttuu (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara, 2007, 203). Tämä sopi mielestäni hyvin tutkimukseeni, koska halusin haastattelutilanteen muistuttavan mahdollisimman paljon tavallista keskustelua. Valitsin haastattelun myös siitä syystä, että tutkittaessa ihmisten kokemuksia, vastausten suuntaa on vaikea etukäteen tietää ja haastattelu luo mahdollisuuden myös selventäviin kysymyksiin. Haastattelun etu on myös se, että siinä haastateltava saa mahdollisimman vapaasti tuoda esille itseään koskevia asioita. Haastattelu sopii käytettäväksi myös silloin, kun halutaan selvittää henkilön kokemuksia, arvostuksia, ihanteita tai muita tuntemuksia (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara, 2007, 200-201.) Mielestäni soittoharrastus ja sen merkitys itselle on niin laaja ja tunnepitoinen asia, ettei siitä millään voisi saada oikeanlaista kuvaa esimerkiksi pelkän kyselylomakkeen perusteella. Halusin siis, että haastateltavat nimenomaan kertovat minulle omin sanoin kokemuksiaan.

Huomasin haastatteluja tehdessäni, että omia tuntemuksiaan on joskus vaikea pukea sanoiksi. Ei ole edes mahdollista välittää omaa kokemustaan suoraan toiselle henkilölle sellaisenaan. Kokemuksessa on aina jotain sanoin kuvaamatonta, mikä pakostikin suodattuu pois muutettaessa oma kokemus puheeksi. Huhtasen (2004, 35-36) mukaan kieli latistaa sen, mitä meille on tapahtunut. Alkuperäinen kokemus ei koskaan tule täysin jaetuksi, vaan se säilyy kokijan omana yksityisenä alueena. Haastattelujen tulokset eivät siis ole haastateltavien kokemuksia sellaisenaan, vaan omia tulkintojani niistä. Tämän vuoksi onkin tärkeää, että minä tutkijana pystyisin mahdollisimman hyvin ymmärtämään haastateltavien kokemusmaailmaa. Itselläni ei ole kokemusta aikuisena soitonharrastajana olemisesta. Aloitin pianonsoiton 5-vuotiaana ja harrastin sitä koko lapsuuteni ja nuoruuteni, sen johtaessa lopulta

ammattiopintoihin. Uskoisin kuitenkin pystyväni ymmärtämään myös aikuisia soittoharrastajia vertaamalla heidän kokemuksiinsa omiini, ja sitä kautta löytämään mahdollisia eroja ja yhteneväisyyksiä.

Haastatteluja valmistellessani olin miettinyt valmiiksi ne aihealueet, joista halusin tietoa ja laatinut niihin muutamia kysymyksiä. Olin myös valmistautunut kysymään muutakin kuin ennalta miettimiäni kysymyksiä, riippuen siitä, mihin suuntaan haastattelu etenee ja mikä näyttäisi olevan haastateltavasta hänelle itselleen tärkeä aihe. Haastattelun runkona olivat seuraavat aihealueet:

1. musiikkikokemukset lapsena
2. soiton aloittaminen aikuisena
3. musiikillinen harrastuneisuus
4. soittamisen merkitys
5. motivaatio
6. tavoitteet

4.2 Tutkimusongelmat

Tarkoitukseni on etsiä vastausta kysymykseen, mikä saa aikuisen aloittamaan soittoharrastuksen ja millaiset asiat ja elämänvaiheet ovat lopulta johtaneet heidät soittoharrastuksen pariin. Myös aikuisharrastajia motivoivia tekijöitä ja heidän tavoitteitaan on mielestäni tärkeää selvittää, jotta pystyisin paremmin soitonopettajana vastaamaan heidän tarpeisiinsa. Minua kiinnostaa myös, kuinka yhtenäisen joukon aikuisharrastajat ylipäättään muodostavat. Onko olemassa joitain yhteisiä piirteitä aikuisten harrastamisessa vai ovatko he vain epämääräinen joukko ihmisiä, joilla sattuu olemaan sama harrastus? Tärkeä kysymys on myös, millaiseksi aikuiset kokevat oman soittoharrastuksensa ja mitä se heille merkitsee.

4.3 Haastattelutilanne ja haastateltavat

Haastattelin kolmea soittamista harrastavaa aikuista. Valitsin haastateltaviksi erikikäisiä ja eri elämänvaiheissa olevia ihmisiä, jotta saisin mahdollisimman monipuolisen käsityksen aikuisista soitonharrastajista. Kaikki haastateltavat ovat Lahden Musiikkimaa-nimisen musiikkikoulun oppilaita ja koska kyseinen oppilaitos on myös työpaikkani, tiesin entuudestaan heidät kaikki. Lisäksi yksi haastateltavista on nykyinen oppilaani. Mietin kyllä jo ennen haastattelujen tekoa, kuinka haastateltavien, varsinkin oman oppilaani tuttuus vaikuttaa heidän kertomuksiinsa. Nämä kaksi muuta haastateltavaahan olivat tuttuja minulle vain oikeastaan ulkonäöltä, joten en usko sen vaikuttaneen heidän kertomuksiinsa millään lailla. Oman oppilaani taas tiesin varsin suorapuheiseksi ihmiseksi, jolla ei ole tapana yleensä kaunistella asioita. Koska haastattelu ei varsinaisesti koskenut opettaja-oppilassuhdetta, uskalsin pyytää hänet haastateltavaksi. Kaikki kolme ottivat haastattelupyynnön innostuneesti vastaan ja kertoivat mielellään omista kokemuksistaan.

Varsinainen haastattelutilanne tuntui jokaisen kohdalla luontevalta. Olin tehnyt teemarungon pohjalta listan kysymyksiä, joita ajattelin kysyä. Jokainen haastateltava tuli kuitenkin itse kertoneeksi niin laajasti harrastuksestaan, että sain moniin kysymyksiini vastaukset ilman, että minun tarvitsi edes niitä kysyä. Pyysin heitä kertomaan aluksi vähän heidän nykyisestä elämäntilanteestaan; muun muassa ammatista, työstä ja harrastuksista. Tämän jälkeen kaikki kertoivat kokemuksiaan musiikista lapsena ja nyt aikuisena sekä musiikin merkityksestä heidän elämässään. Seuraavassa kerron hieman jokaisesta haastateltavasta erikseen. Haastateltavien nimet ovat muutettu.

Kaisa on 33-vuotias kasvatustieteen maisteri ja on tällä hetkellä äitiyslomalla. Hänellä on kaksi pientä lasta, 2,5-vuotias ja 2kk vanha. Hän on harrastanut viulunsoittoa lapsena mutta lopetti murrosiässä, koska koki liikaa painostusta ja innostus lopahti. Musiikki on kuitenkin jossain muodossa kuulunut hänen elämäänsä koko ajan. Kaisa aloitti viulunsoiton uudelleen nyt aikuisena reilu vuosi sitten. Lisäksi hän on ollut mukana muutamissa kuoroissa ja tällä hetkellä kuuluu yhteen lauluryhmään.

Leena on 53-vuotias ympäristötieteen maisteri, joka tekee tällä hetkellä projektityötä. Hän on soittanut viulua lapsena muutaman vuoden, mutta olisi jo silloin halunnut soittaa pianoa. Lisäksi häntä kiusattiin viulunsoitosta. Hän aloitti pianonsoiton kolmekymppisenä, mutta lopetti sen parin vuoden jälkeen ajanpuutteen vuoksi. Nyt hän on käynyt viimeiset kolme vuotta taas pianotunneilla ja on oppilaani. Leena harrastaa myös aktiivisesti laulamista kuorossa ja karaokessa ja kuuntelee paljon musiikkia.

Liisa on 66-vuotias eläkeläinen. Hän on käynyt kauppaopiston ja ollut suurimman osan elämästään toimistossa asiakaspalvelutyössä. Hänellä ei ollut lapsena mahdollisuutta soittaa, vaikka halua olisi ollutkin. Soittaminen on kuitenkin ollut haaveena lapsesta saakka. Hän on laulanut kuoroissa yli 30 vuotta ja sitä kautta tutustunut musiikkiin. Pianotunneilla hän on käynyt siitä asti kun jäi eläkkeelle. Liisa käy myös teorialunneilla ja yksinlaulutunneilla ja on aktiivisesti mukana seurakunnan musiikkityössä.

Nauhoitettua materiaalia kertyi yhteensä noin kaksi tuntia. Purin haastattelut ensin litteroimalla. Kirjoitetusta tekstistä etsin ja alleviivasin jokaisen vastauksen tärkeimmät kohdat. Lisäksi etsin, löytyisikö kysymyksiin vastauksia myös muista kohdista haastattelua, kuin vain siitä kohdasta missä olin asiaa kysynyt. Usein kävikin niin, että vastaukset ikään kuin kietoutuivat yhteen ja samaan kysymykseen löytyi vastauksia useista eri kohdista. Tämän jälkeen vertasin eri haastateltujen vastauksia keskenään.

5 TULOKSET

5.1 Aineiston analyysi

Lukiessani haastatteluaineistoa läpi huomasin heti, kuinka samankaltaisia eri haastateltavien tarinat olivat. Vaikka he olivat eri-ikäisiä ja erilaisissa elämäntilanteissa olevia ihmisiä, jokaisen tarinasta tuli kuitenkin ilmi se, kuinka musiikki on heille lähellä sydäntä ja miten tärkeää soittamisen tuoma irtautuminen arjesta on. Tuntui, että he kaikki olivat pohtineet musiikin merkitystä itselleen ja kertoivat siitä varsin yksityiskohtaisestikin.

Lapsuuden musiikkikokemukset

Innostus musiikkiin oli alkanut jokaisella jo lapsena. Tereska (2003, 113) kertoo musiikillinen minäkäsityksen alkavan muodostua jo lapsena. Kotien musiikinarvostuksella on suuri merkitys siihen, millaiseksi lapsen ja myöhemmin aikuisen musiikillinen minäkuva muodostuu. Tämä tuli selvästi esille haastateltujen kertomuksista. Kaisa ja Leena olivat harrastaneet soittoa jo lapsena ja Liisakin kertoi pitäneensä erityisesti laulamisesta ja haaveilleensa mahdollisuudesta soittaa jotakin instrumenttia. Leena kertoi lapsuudenkokemuksistaan seuraavaa:

Mä oon laulanu niin pienestä kun mä muistan ja se on ollu mulle intohimo. Ja radiota kuunneltiin paljon, mut ei me konserteissa käyty.

Kokemukset musiikista lapsena eivät kuitenkaan olleet pelkästään positiivisia. Kaisa kertoi opettajan olleen välillä pelottavan autoritäärinen, ja hän koki myös tutkintojen suorittamisen ahdistavana.

Lapsena se oli sellasta pakkopullaa välillä tai useinkin, ja tuntui, että se oli sellasta suorituskeskeistä enemmänkin. Tutkinnot oli aina tähtäimessä ja tavoitteena. Opettajakin oli jotenkin sellanen etäinen ja pelottava ja semmonen auktoriteetti.

Leenaa taas oli kiusattu koulussa, koska hän oli ainoa viulunsoiton harrastaja. Murrosiässä sekä Kaisa että Leena lopettivat soittoharrastuksen.

Harrastuneisuus

Mielenkiintoinen vaihe alkoi mielestäni juuri lapsuuden soittoharrastusten lopettamisen jälkeen. Minua kiinnosti, loppuiko musiikin harrastaminen silloin kokonaan vai jatkuiko se, ja jos jatkui, niin missä muodossa. Sekä Kaisan että Leenan kohdalla musiikin harrastaminen jatkui, negatiivisista kokemuksista huolimatta. Kummallekin oli tullut laulamista tärkeä musiikin harrastamismuoto, jota oli helppo jatkaa soittoharrastuksen loputtuakin.

Juvonen (2000, 41) puhuu harrastuneisuudesta kiinnostuksena laajoihin kokonaisuuksiin. Harrastuksen syntymisen taustalla onkin usein harrastuneisuus, toiminnan kohdistuessa vasta myöhemmin johonkin tiettyyn lajiin. Toiminta saattaa tapahtua myös toisinkin päin, jolloin tietyn lajin harrastaminen johtaa laajempaan harrastuneisuuteen. Kaisan ja Leenan kohdalla voidaan ajatella lapsuuden soittoharrastuksen johtaneen laajempaan harrastuneisuuteen, vaikka soittoharrastus jäikin molemmilta murrosiässä. Leena kertoi varsinaisen käännekohdan tapahtuneen eräällä kesäleirillä:

Mä olin kesäleirillä ja siel mä törmäsin mahtaviin ihmisiin, mä olin aivan hullaantunu sen leirin jälkeen ja ajattelin, et tää on mun elämäni, täst mä en ikinä luovu. Mä ajattelin, et teen kaikkea mahollista ja sithän mä aloin solfatunneilla käymään ja teorialtunneilla ja sit harjoittelin sitä pianonsoittoa ja jatkoin sitä kuorolaulua.

Liisan kohdalla taas harrastuneisuus johti lopulta soittoharrastuksen aloittamiseen. Liisa kertoi laulaneensa ja olleensa kiinnostunut musiikista lapsesta asti. Hänelle kuoroon liittyminen oli ensimmäinen kontakti musiikkiharrastukseen. Vasta harrastettuaan 30 vuotta kuorolaulua, hän päätti vihdoinkin toteuttaa haaveensa pianonsoiton opiskelusta.

Soitto- ja kuoroharrastuksen erilaisuus

Kuorossa laulamisen yksi parhaista puolista oli kaikkien haastateltavien mielestä sen tuomat sosiaaliset tilanteet. Soittaminen taas koettiin enemmän yksityiseksi ja henkilökohtaiseksi asiaksi. Leena kertoo kuorossa laulamisen ja soittamisen eroista seuraavaa:

Se kuorossa laulaminen ja tommonen kvartettilaulaminen on kuitenkin niinku sosiaalisempaa. Ja varmaan soittamisestakin tulee, jos ois taitoa. Nyt riittää se, et mä osaisin niinku säestää itseäni.

Voidaankin ajatella kuoroharrastuksen tyydyttävän enemmän haastateltavien sosiaalisia tarpeita. Soittoharrastus taas tuntuisi liittyvän elämysten-, ja henkisten-, ja tunneperäisten tarpeiden kautta lähinnä toimintatarpeisiin (vrt. Madsen 1983.) Jokainen haastateltava kertoi soittamisesta olevan myös hyötyä lauluharrastuksessa. Laulujen opetteleminen soittimen avulla on helpompaa ja lisäksi nuotinlukutaito ja musiikinteorian tuntemus on parantunut soittoharrastuksen myötä.

Soittoharrastuksen sovittaminen arkeen

Kriittisin vaihe aikuisten soitonharrastamisessa tuntui olevan perheen perustamisen ja uran luomisen aika. Leenan ja Liisan kohdalla lasten ollessa pieniä musiikkiharrastuksille ei juuri jäänyt aikaa. Tosin Leena kertoi, että hän kuunteli silloinkin paljon musiikkia, vaikkei muuten ehtinytkään harrastaa, ja Liisa taas laittoi lapsensa soittotunneille. Heidän kohdallaan voidaan siis ajatella harrastamisen muuttuneen tässä vaiheessa elämää harrastuneisuudeksi. Metsämuurosen (1995, 37) mukaanhan harrastuneisuus ei vaadi välttämättä aktiivista osallistumista harrastustoimintaan, vaan se voi olla yleistä kiinnostusta johonkin asiaan, jopa siinä määrin, ettei ihminen edes koe harrastavansa kyseistä asiaa.

Kaisa sen sijaan harrastaa soittamista, vaikka hänellä on pienet lapset. Vain lapsien ollessa ihan pieniä vauvoja on tullut pidettyä taukoa. Hän kokeekin voivansa olla soitonharrastajana esimerkkinä lapsilleen.

Nyt toi isompi lapsi on jo sen ikäinen, et tykkää kuunnella ja tietenki halua itekin kokeilla, ja mä tykkään myös, et se esimerkki on tärkeä. Et lapsi näkee, et musiikkia harrastetaan ja se on kivaa.

Soiton aloittaminen aikuisena

Mikä sitten sai lopulta heidät hakeutumaan soittotunneille? Kaisa kertoi huomanneensa lapsena opitun soittotaitonsa ruostuneen. Hän nautti musiikista, mutta ei enää pystynytään teknisesti tulkitsemaan musiikkia niin kuin halusi. Leenan ja Liisan kohdalla lopullisen sykäyksen soittohaaveille antoi kuoroharrastus. Molemmat kokivat tarvitsevansa pianonsoittotaitoa kuorolaulujen opettelemisessa. Lisäksi jokainen koki, että nyt aikuisena he saavat valita soitettavakseen juuri sellaista musiikkia ja sellaisen soittimen, mitä ovat aina halunneetkin soittaa. Tämä kuvastaa mielestäni aikuisten harrastamisen omaehtoisuutta. Halu harrastaa lähtee siis ihmisestä itsestään ja tyydyttää ensisijaisesti hänen tarpeitaan (Kurkela 1997, 346).

Leena kertoi tutustuneensa musiikki-ihmisiin eräällä kesäleirillä ja aivan hullaantuneensa musiikkiin ja siellä vallitsevaan ilmapiiriin. Tämän kokemuksen myötä hän halusi opetella kaikkea mahdollista musiikista; teoriaa, säveltapailua, soittoa, laulua... Musiikki vain vei mukanaan. Tämä tuo mielestäni hyvin ilmi musiikin elämyksellisen puolen. Musiikki vetoaa vahvasti tunteisiimme ja voi välittää sellaisiakin emotionaalisia merkityksiä, joihin kieli ei pysty (Juvonen 2000, 35).

Musiikin merkitys

Musiikilla ja soittamisella oli suuri merkitys jokaisen elämässä. Leena kertoo, kuinka musiikki on hänelle elintärkeää ja kuinka hän ei voisi edes kuvitella

olevansa ilman sitä. Mielestäni tämä tukee Metsämuurosen (1995, 92) ajatusta siitä, kuinka sitoutumisen myötä harrastuksesta tulee osa ihmisen persoonallisuutta ja identiteettiä. Liisa kiteyttää hienosti ajatuksensa musiikin merkityksestä:

Kun mä tein sitä toimistotyötä koko ikäni, niin tää on aivan muuta. Mä olen saanut unohtaa kokonaan Kansaneläkelaitoksen pykälät ja mä niinku jotenki elän tässä. Pääsee eroon arjesta ja kaikesta. Se niinkun jollakin lailla tyydyttää sisintä.

Kaisan mielestä soittaminen kehittää myös ihmisen henkistä puolta enemmän kuin esimerkiksi joku liikuntaharrastus, ja soittaminen onkin siten hyvää vastapainoa lastenhoidolle ja arjen pyörittämiselle. Lisäksi soittamisen terapeuttista vaikutusta pidettiin tärkeänä. Leena kertoo asiasta näin:

Se on tietynlaista terapiaa. Silloin kun harmittaa, niin silloin on, et soittamisella voi ilmentää sitä mielialaa. Sitä mä haen, et mä osaisin raivota pianon kanssa tai sitten herkistellä.

Tämä kuvastaa mielestäni hyvin Lehtosen (1993, 10) ajatusta musiikista mielikuvien virittäjänä ja kanavana käsitellä jopa tiedostamattomiakin tunteitamme. Leena kertoi myös ihan puhtaasti nauttivansa siitä äänestä, minkä saa pianolla aikaan. Kosonen (2001, 78) onkin todennut soittamisessa olevan tärkeää itse toiminnan lisäksi myös sen tuotos, eli soiva musiikki. Musiikki vaikuttaa syvällä sisimmässämme ja saa aikaan nautintoa ja hyvää oloa.

Motivoivia tekijöitä

Hyvä soittotaito ja musisoiminen itsessään ovat sellaisia asioita, jotka motivoivat harjoittelemaan ja oppimaan lisää. Kysyessäni haastateltavilta asioita, jotka motivoivat heitä heidän soittoharrastuksessaan, jokainen sanoi hyvän soittotaidon saavuttamisen olevan sellainen. Kuten Leena totesi:

Et mä pääsisin sellaselle luontevalle tasolle tän pianon kanssa, et mä saisin sieltä jotain irti.

Voidaan siis sanoa, että kaikki haastatellut olivat sisäisesti motivoituneita, koska soittaminen itsessään oli heille tärkeintä. Myös sellaisen musiikin soittaminen, joka tuntuu itselle läheiseltä, koettiin palkitsevana. Soittotaidon kasvaessa myös mahdollisuus esimerkiksi säestystehtäviin tai muihin yhteissoittotilanteisiin koettiin motivoivana asiana. Vaatii uskallusta soittaa myös toisten ihmisten kuullen ja soittotuntien myötä rohkeuden toivottiin kasvavan.

Tavoitteena jokaisella oli vain yksinkertaisesti oppia soittamaan niin, että pystyisi sen avulla ilmaisemaan itseään ja tunteitaan. Vain Kaisa mainitsi miettineensä joskus 3/3 tutkinnon suorittamista, joka jäi häneltä suorittamatta murrosiässä.

Oon mä joskus miettiny, et jos suorittais jossain vaiheessa sen 3/3 tutkinnon, joka joskus jäi. Oli pikkasta vaille, etten menny sinne suorittamaan. Ei se nyt oikeesti merkitse mitään, koska olen ihan muulla alalla, mut ehkä se ois semmonen niinku, et se itselle merkitsis se asia, et joskus se jäi tekemättä ja näkis, että pystyy siihen.

Tämä kuvastaa mielestäni hyvin sitä, kuinka harrastuksen avulla voi myös kehittää itseään ja saada haasteita elämäänsä. Riittävä haasteellisuus irrottaa sopivasti harrastajan työn ja perhe-elämän kuvioista tuoden uutta sisältöä elämään (Krapu, Kulmala, Laajalahti & Vauhkala, 2003, 5).

5.2 Yhteenveto haastatteluista

Kaikille haastatelluille oli yhteistä läpi elämän kestänyt rakkaus musiikkiin. Se oli saanut alkunsa jo lapsena ja kestänyt aikuisuuteen asti, pienistä epäonnistumisista huolimatta.

Haastatelluille oli myös yhteistä monipuolinen harrastuneisuus musiikkiin. Harrastaminen ei rajoittunut pelkästään soittotunneilla käyntiin, vaan sisälsi myös laulamista, musiikinteorian opiskelua, musiikin kuuntelua, konserteissa käyntiä ja mikä tärkeintä lähes päivittäistä omaksi iloksi soittamista. Tuntui, että haastateltavat olivat melko valikoitunut joukko soittajia, joille soittamisen halu lähti suoraan sydäimestä.

Musiikilla oli suuri merkitys jokaisen elämässä. Voi jopa sanoa, että musiikki oli heille jokaiselle elämäntapa, jota ilman ei voisi kuvitellakaan elävänsä. Sitoutumisen myötä siitä oli tullut osa persoonallisuutta ja identiteettiä.

Musiikki koettiin myös hyvänä keinona irtautua arjesta. Sen tuoma rentoutuminen ja hyvä olo olivat jokaiselle olennainen osa harrastusta. Soittaminen koettiin myös eräänlaisena terapiana, jonka avulla voi käsitellä tunteitaan ja purkaa pahaa oloaan. Jokaisella oli tavoitteena saavuttaa sellainen soittotaito, jonka avulla tämä itsensä ilmaiseminen olisi mahdollista.

Jokaisen oli lopulta tuonut soittoharrastuksen pariin yksinkertaisesti halu soittaa ja ilmaista itseään musiikin avulla. He kokivat tarvitsevansa soittamista ilmentääkseen omia sisäisiä tunteitaan ja mielialojaan. Haastatellut olivat sisäisesti motivoituneita harrastajia, joille musiikki itsessään toimi motivaation lähteenä. Mielestäni nämä aikuiset muodostavat melko yhtenäisen joukon soitonharrastajia.

5 POHDINTA

Millainen on aikuinen soittoharrastaja? Tämän työn perusteella voi varmasti jo päätellä jotakin, mutta tarkempiin johtopäätöksiin tarvittaisiin vielä laajempi otos tutkittavia, kuin mitä haastatteluissani käytin. Luulen, että työni kuitenkin jossain määrin valottaa aikuisharrastajien arkea ja niitä tunteita, joita soittoharrastus heissä herättää. Työni tuo esiin kolme erilaista, mutta kuitenkin jollakin tavoin samanlaista tarinaa.

Tutkimusmenetelmänä käytin haastattelua. Mielestäni tämä sopi parhaiten käytettäväksi työssäni, koska siinä haastateltava saa mahdollisimman vapaasti kertoa omista kokemuksistaan ja tuntemuksistaan. Se oli myös itseni kannalta helpoin tapa, koska en voinut ennalta tietää mitä haastateltavat tulevat minulle kertomaan, ja mikä muodostuisi tärkeäksi aiheeksi kunkin haastateltavan kohdalla. Haastattelutilanne antoi tarvittaessa myös mahdollisuuden tarkentaa tiettyjä kysymyksiä. Mielestäni haastattelut onnistuivat hyvin ja sainkin kaiken tarvittavan tiedon jokaiselta yhdellä haastattelukerralla.

Tässä tutkimuksessa hain vastauksia seuraaviin kysymyksiin: Mikä saa aikuisen aloittamaan soittoharrastuksen? Mikä merkitys soittamisella on aikuiselle itselleen? Onko olemassa yhteisiä tekijöitä aikuisharrastajien motivaatiolle ja tavoitteille? Mitä erityispiirteitä aikuisten soiton harrastaminen pitää sisällään?

Kokoamani aiemman tutkimustiedon ja oman aineistoni pohjalta näyttäisi siltä, että suurin syy aikuisten soittoharrastuksen aloittamiseen on halu saada ilmaista itseään musiikin avulla ja nauttia sen tuomasta hyvästä olostä. Tereska (2003) puhuu myönteisestä musiikillisesta minäkäsityksestä ja sen vaikutuksesta harrastamiseen. Musiikillinen minäkäsityshän alkaa muodostua jo lapsena ja mielestäni tämä tulikin hyvin ilmi haastateltavien kertomuksissa. Jokaisella oli lapsuudesta saatuja hyviä kokemuksia musiikin kuuntelemisesta, laulamisesta tai soittamisesta. Kiinnostus musiikkiin oli alkanut jo silloin.

Tämä myönteinen tunne omasta musikaalisuudesta onkin mielestäni erittäin oleellinen soittoharrastuksen alkamisen kannalta. Soittotunneille uskaltaudutaan vain, jos oma musikaalisuus koetaan riittäväksi. Uskoisin, että tämä seikka vaikuttaa nimenomaan aikuisten soiton harrastamiseen enemmän kuin lasten. Lasten kohdalla vanhempien osuus soittoharrastuksen aloittamiseen on merkittävä. Aikuisten toiminta taas on omaehtoisempaa ja he tekevät päätöksensä itse, omien tuntemustensa perusteella.

Kuinka sitten voisimme opettajina vaikuttaa siihen, että kynnyks soittoharrastuksen aloittamiseen ei olisi liian korkea? Ainakin voimme vaikuttaa omalla persoonallamme ja kannustavalla suhtautumisellamme aikuisten harrastamiseen. Lisäksi voimme vaikuttaa nykyisten oppilaidemme musiikillisen minäkäsityksen myönteisyyteen, ja sitä kautta mahdollisesti elinikäisen harrastamisen syntymiseen.

Soittoharrastuksen aloittamisen taustalla näytti olevan myös yleinen harrastuneisuus musiikkiin. Kaikki haastateltavat harrastivat soittotunneilla käynnin lisäksi myös paljon muutakin musiikkiin liittyvää, kuten kuorolaulua, musiikin teorian opiskelua, musiikin kuuntelua ja konserteissa käyntiä. Tästä tuleekin mielestäni hyvin ilmi Metsämuurosen (1995, 92) ajatus siitä, kuinka sitoutumisen myötä harrastuksesta tulee osa ihmisen persoonallisuutta ja identiteettiä. Jokaiselle haastattelemalleni ihmiselle musiikki oli asia, jota ilman ei voisi kuvitellakaan elävänsä. Tästä voisikin päätellä, että esimerkiksi aktiiviset konserteissa kävijät ja musiikin kuuntelijat olisivat potentiaalinen aikuisharrastajien ryhmä. Kuinka moni näistä aikuisista onkaan heitä, jotka ovat lapsesta asti vain haaveilleet soittamisesta? Musiikinopetusalan yrittäjänä tämä näkökulma on itselleni tietysti mielenkiintoinen.

Tavoitteenani oli myös selvittää, kuinka yhtenäisen joukon aikuisharrastajat ylipäättään muodostavat. Pirinen (2004, 22) puhuu aikuisopiskelijan ominaisuuksista, joiden perusteella aikuiset muodostaisivat moninaisen joukon oppijoita. Tämä pätee mielestäni tarkasteltaessa aikuisia nimenomaan oppijan näkökulmasta. Haastattelemani ihmisiä yhdisti soitonharrastajina rakkaus musiikkiin ja halu ilmaista itseään musiikin avulla. Tutkimukseni perusteella

voin sanoi, että soittoharrastuksen pariin hakeutuu varsin valikoitunut ja sisäisesti motivoitunut joukko aikuisia, joille musiikki itsessään on tärkeintä. Uskoisin aikuisten muodostavan tässä suhteessa paljon lapsia yhtenäisemmän joukon. Oman kokemukseni mukaan lasten soiton harrastamiseen vaikuttavat useimmat tekijät, kuten vanhemmat, kaveripiiri tai muut harrastukset. Aikuisten harrastaminen tuntuisi olevan omaehtoisempaa ja perustuvan enemmän omiin tarpeisiin ulkoisten tekijöiden jäädessä taka-alalle.

Aikuisten aktiivinen harrastaminen on nykypäivää. Tästä johtuen varmasti kaikki soitonopettajiksi valmistuvat saavat jossain vaiheessa opetettavakseen myös aikuisia, toisin kuin vielä muutama kymmenen vuotta sitten. Kuinka tähän sitten tulisi varautua? Soitonopettajien koulutuksessa asiaa ei ole vielä otettu millään tavalla huomioon. Toivoisinkin tutkimukseni johtavan siihen, että soitonopettajien koulutuksessa voitaisiin tulevaisuudessa ottaa esiin myös aikuisharrastajien näkökulma. Monille, kuten myös itselleni aikanaan, ensimmäinen aikuisoppilas tulee eteen yllättäen ja vasta siinä vaiheessa alkaa miettiä, kuinka minun opettajana pitäisi toimia. Opetanko häntä samalla tavoin kuin lapsia vai mitä tekisin toisin? Jäävätkö nämä kysymykset ratkaistaviksi kantapään kautta? Didaktiikkatunneilla aihetta voisi ainakin käsitellä esimerkiksi keskustelemalla tavoista opettaa aikuisia oppilaita, tai ylipäätään tutustumalla hieman aikuisten ja lasten erilaisuuteen oppijoina.

Mielestäni aikuisten opettaminen on tavallaan opettamista yksinkertaisimmillaan. Ei tarvitse käyttää energiaansa siihen, että saisi oppilaan keskittymään hetkeksi ja kuuntelemaan opetusta tai vanhempien mieliksi soittavan lapsen kiinnostumaan musiikista. Kuten Pirinen (2004, 25-26) totesikin, opettajan rooli aikuisten opettajana onkin olla enemmän tasavertainen ohjaaja. Myös haastatteluissa tuli ilmi aikuisten itseohjautuvuus. Aikuisilla on usein melko selkeä käsitys siitä, millaista musiikkia ja millä tyylillä he haluavat soittaa. Opettaminen onkin tässä tapauksessa lähinnä oppimisen ohjaamista. Itse koen aikuisten opettamisen ikään kuin eräänlaisena keskusteluna. Toki opettajana olen se tietoa antava osapuoli, mutta aikuisoppilaiden elämäkokemus tuo mukanaan sen, että usein opetettava asia on sovellettavissa johonkin vanhaan, jo olemassa olevaan. Tämä tuo opetukseen mainitsemani tasavertaisuuden ja keskustelumaisuuden.

Nikun (2004, 4) mukaan musiikin merkitys muodostuu monille soittamisen ilosta ja sen tuomasta hyvästä olost ja rauhoittumisesta. Myös haastattelemani ihmiset kertoivat samansuuntaisia ajatuksia omasta elämästään. He kertoivat myös soittamisella olevan terapeutista vaikutusta tunteiden purkamisen kanavana. Musiikille tyypillinen elämyksellisyys tekee siitä ikään kuin kielen, joka voi välittää sellaisiakin asioita joihin sanat eivät riitä. Nykyajan kiireisen elämänmenon keskellä olisi varmasti tarvetta enemmänkin musiikin kaltaisille tunteiden purkamisen kanaville.

Palatakseni vielä käytännön ongelmiin, olen aikuisia opettaessani huomannut, että heille suunnattua opetusmateriaalia on varsin vähän. Suurin osa opetusmateriaaleistahan on suunnattu lapsille. Muutama aikuisille tarkoitettu pianokoulu on kyllä olemassa, mutta nekään eivät mielestäni ole kovin kattavia. Tosin niistäkin on ollut itselleni paljon hyötyä. Opetusmateriaaleja tehdessä kannattaisi ottaa paremmin huomioon aikuisten itseohjautuvuus ja kyky opiskella myös oma-aloitteisesti. Lisäksi vapaan säestyksen materiaaleille olisi varmasti paljon käyttöä aikuisten keskuudessa. Usein juuri vapaa säestys onkin monille aikuisille se omin soittotapa. Entä miten on muiden soittimien aikuisille suunnatun opetusmateriaalin laita? Tässä voisi olla aihetta tarkempaankin tutkimiseen.

Tämän tutkimuksen tekeminen vahvisti käsityksiäni aikuisista soitonharrastajista. Aikuisia opettaneena minulla oli jo ennestään jonkinlainen käsitys siitä, millaisia harrastajia aikuiset ovat. Täytyy kuitenkin sanoa, että minut yllätti se, kuinka vahva ja tunnepitoinen side heillä tuntui olevan musiikkiin. Olin toki ymmärtänyt aiemminkin aikuisten soittamisenhalun lähtevän suoraan sydäimestä ja omista tarpeista. Tämän piirteen keskeisyys oli kuitenkin itselleni uutta. Haastatteluissa tuli vähän väliä ilmi se, kuinka tärkeä osa elämää ja identiteettiä musiikki oli. Välillä jopa tuntui, että näillä aikuisilla oli enemmän asenne kohdallaan, kuin monella ammattimuusikolla. He tuntuivat todella pystyvän nauttimaan musiikista, mikä on mielestäni erittäin hieno ja tavoiteltava asia.

Koin myös, että haastateltavat pitivät tärkeänä sitä, että saivat kertoa jollekin tästä, itselle niin tärkeästä asiasta. Heillä tuntui olevan jopa tarve puhua tuntemuksistaan jollekin, joka ymmärtäisi. Tämä asia nousi ehkä hieman yllättäenkin esille.

Musiikkia harrastamattomat ihmisethän eivät välttämättä ymmärrä soittokokemukseen liittyviä tunteita, eikä oman soitonopettajankaan kanssa välttämättä tule kovin usein pohtineeksi asioita niin syvällisesti. Itse ainakin oivalsin, että ollakseni hyvä opettaja aikuisille oppilailleni, minun täytyisi olla vielä parempi kuuntelija. Lopuksi vielä Leenan sanoin:

*Mä nautin siitä (soittamisesta), koska se on osa mun elämää.
Samanlaillahan mä puhunki. En mä tiedä onks mulla kaunis ääni vai
ei, mut pakkohan sillä on puhua.*

LÄHTEET

- Anttila, M. 2004. Musiikkiopistopedagogiikan teoriaa ja käytäntöä. Joensuun yliopisto, Joensuu.
- Csikszentmihalyi, M. 1990. Flow: The psychology of optimal experience. Harper & Roy Cop. New York.
- Gagne, F. 1991. Toward a differentiated model of giftedness and talent. Teoksessa Colangelo, N & Davis, G: Handbook of gifted education, 65-80. Allyn and Bacon, Boston.
- Havanto, S. 2003. Musikaalisuus. <http://www.havanto.fi/Musiikki/musikaalisuus.html>, 28.4.2007.
- Hirsjärvi, S., Remes, P., Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita.13., osin uudistettu painos. Kustannusosakeyhtiö Tammi, Helsinki.
- Huhtanen, K. 2004. Pianistista soitonopettajaksi. Tarinat naisten kokemusten merkityksellistäjänä. Studia Musica 22. Hakapaino Oy, Helsinki.
- Juvonen, A. 2000. ...Johnnyllakin on univormu, heimovaatteet ja -kampa... Musiikillisen erityisorientaation polku musiikkiminän, maailmankuvan ja musiikkimaun heijastamina. Jyväskylä Studies in the Arts 70. Jyväskylän yliopisto, Jyväskylä.
- Karma, K. 1986. Musiikkipsykologian perusteet. Suomen musiikkitieteellinen seura. Offset Oy, Helsinki.
- Knowles, M.S. 1970. The modern practice of adult education. Association press, New York.

- Koro, J. 1993. Aikuinen oman oppimisensa ohjaajana. Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social Research 98. Jyväskylän yliopisto, Jyväskylä.
- Kosonen, E. 2001. Mitä mieltä on pianonsoitossa? 13-15-vuotiaiden pianonsoittajien kokemuksia harrastuksestaan. Jyväskylä Studies in Arts 79. Jyväskylän yliopisto, Jyväskylä.
- Krapu, R., Kulmala, V., Laajalahti, A. & Vauhkala, S. 2003. Aikuisuus elämänvaiheena. <http://www.moniviestin.jyu.fi/sisalto/movie/aikuisuus/showprogram>, 2.4.2007.
- Kumpulainen, T. (toim.) 2006. Aikuiskoulutuksen vuosikirja. Tilastotietoja aikuisten opiskelusta 2004. Opetusministeriön julkaisuja 2006:36. Yliopistopaino, Helsinki.
- Kurkela, K. 1997. Mielenmaisemat ja musiikki. Musiikin esittäminen ja luovan asenteen psykodynaamiikka. 3.painos. EST-julkaisusarja, n:o 1. Hakapaino Oy, Helsinki.
- Kuusinen, K.-L. 1995. Motivaatio. Teoksessa J. Kuusinen (toim.): Kasvatuspsykologia. WSOY, Porvoo.
- Lehtonen, K. 1993. Musiikin ja psykoterapian suhteesta. Psykiatrian tutkimussäätiö, Helsinki.
- Madsen, K.B. 1983. Yleinen psykologia. Weiling & Göös, Espoo.
- Metsämuuronen, J. 1995. Harrastukset ja omaehtoinen oppiminen. Sitoutuminen, motivaatio ja coping. Teoreettinen tausta, rakenneanalyysi ja sitoutuminen. Helsingin yliopiston opettajankoulutuslaitoksen julkaisuja N:o 146. Tummavuoren kirjapaino Oy, Vantaa.

- Niku, K., 2004. Musiikkiopistotutkimus 2004 Sibelius-opistossa ja Länsi-Helsingin musiikkiopistossa. http://www.musiikkioppilaitokset.org/easydata/customers/sml/files/liittopvtseminaarit05/tiivistelma_musiikkiopistotutki.pdf, 6.3.2007.
- Numminen, A. 2005. Laulutaidottomasta kehittyväksi laulajaksi. Tutkimus aikuisen laulutaidon lukoista ja niiden aukaisemisesta. *Studia Musica* 25. Hakapaino Oy, Helsinki.
- Opetushallitus 2002. Taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet.
- Oppimisen opas. http://www.timali.fi/pdf/yleinen/oppimisen_opas.pdf, 16.4.2007.
- Paane-Tiainen, T. 2000. Oppijaksi aikuisena. Edita, Helsinki.
- Pirinen, A. 2004. Toimintatutkimus käytettävyytutkimuksen järjestämisestä. Tietojärjestelmätieteen pro gradu-tutkielma. Jyväskylän yliopisto, Jyväskylä.
- Tereska, T. 2003. Peruskoulun luokanopettajiksi opiskelevien musiikillinen minäkäsitys ja siihen yhteydessä olevia tekijöitä. Helsingin yliopiston opettajankoulutuslaitos, tutkimuksia 243. Yliopistopaino, Helsinki.
- Tuovila, A. 2003. ”Mä soitan ihan omasta ilosta!” Pitkittäinen tutkimus 7-13 vuotiaiden lasten musiikin harjoittamisesta ja musiikkiopisto-opiskelusta. *Studia Musica* 18. Sibelius-akatemia, Helsinki.
- Uusikylä, K. 2002. Isät meidän. Luovaksi lahjakkuudeksi kasvaminen. 3. painos. WS Bookwell Oy, Juva.